

„Prorodinná“ daňová perverze

Libor Dušek

„Prorodinný“ daňový návrh KDU-ČSL by perverzně zasáhl rodiny, která měly děti v polovině 90. let

Aktuální politický trend je jasný: mají-li se zvyšovat daně, pak bezdětným lidem. Rodiny s dětmi nechtě jsou ušetřeny, nebo je jim dokonce od daní ještě uleveno. Kupříkladu aktuální návrh KDU-ČSL snižuje slevu na dani pro bezdětné o 3000 ročně; naopak rodiny se dvěma dětmi si kromě stávajících slev mohou odečíst dalších 9996 korun (a proporcionálně více, pokud mají 3 nebo 4 děti).

Na první pohled si rodiny s dětmi slušně přilepší.

Už na ten druhý je ale skutečný přínos razantně zredukován z prostého praktického důvodu: na slevu nedosáhnou rodiny, které „mají nebo někdy měly děti“, ale jen rodiny, které momentálně mají „vyživované dítě“. Rodina, která čtyři děti teprve plánuje nebo už je má odrostlé, je z pohledu daňových slev bezdětná a bude tedy také platit vyšší daně.

Vezměme „běžnou“ rodinu, on i ona pracují čtyřicet let a mají dvě děti, každé z nich je vyživované po dobu devatenácti let. Děti jsou dva roky od sebe, takže jen sedmáct let je rodina v režimu, kdy může uplatnit slevu na dani za obě děti. Další čtyři roky může uplatnit slevu na jedno dítě a zbylých devatenáct let je „bezdětná“.

Nezapomínejme také, že vyšší sleva na dani za jednotlivce se týká obou manželů, zatímco slevu na dítě může uplatnit jen jeden. Takže: za sedmáct let rodina zaplatí na daních o 169 932 korun méně (17krát 9996). Za dalších devatenáct let ale jako „bezdětná“ zaplatí na daních 114 000 korun (19 x 2 x 3000). Čistý efekt je tedy jen zhruba 56 tisíc korun. To je sice stále pozitivní, ale výrazně méně, než kolik by si naivní volič mohl dovodit z novinových titulků. V podstatě jako by rodina daňovou úlevu pobírala jen pět a půl roku, a ne po celou dobu, kdy má děti.

Návrh lidovců také perverzně dopadá na rodiny, které měly děti v polovině 90. let. Ty dnes budou moci slevu na dvě děti uplatnit už jen po čtyři roky a dalších patnáct let budou platit vyšší daně pro „bezdětné“.

Výsledkem je čistá celoživotní ztráta zhruba 50 000 korun. Existuje nějaký důvod, proč dotovat rodiny, které rodí děti dnes, a zdanit ty, které rodily před deseti patnácti roky?

Poučení? Dopad daní na příjmy či životní úroveň je nutné posuzovat z celoživotního hlediska. Spousta vládních programů formálně přerozděluje od mladých ke starým, od pracujících ke studentům, od rodin bezdětných k rodinám s dětmi a tak dále. De facto ale jen přesouvá peníze z jedné fáze života do jiné. Dopad na celoživotní příjmy konkrétního člověka bývá často minimální, pokud vůbec jaký program funguje po celý život. Naopak změny v těchto „mezigeneračních“ programech dokážou arbitrárně některým ročníkům velké částky přidat a jiným sebrat.

O autorovi: Libor Dušek, autor je ekonom. Působí v CERGE-EI, společném pracovišti Akademie věd a Univerzity Karlovy